

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Responsa De Ivre Canonico Præsertim Novissimo

Zype, Frans van den
Antverpiæ, M. DC. XLV.

De accusationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73071](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73071)

nuberet, ei vsufructu fuisse auferendum. utique qui haberet quod sibi imputaret, qui commiserit post noui statuti publicationem, quod ita per eam praemiareretur. quod non idem obtinet in perfecto iam negotio, factoque illo, quod noua lex ita perstringit.

Quod autem dicitur leges circa testamenta quidpiam praescribentes obtinere debere in illis, quae post illas fiunt, sane intelligendum est; in quibus inuenitur ratio ipsa legum, quae si cessauerit, leges ipsae cessant. *Euerard. in loc. de cessatione rationis, a lege cessante.* hic autem ratio cessat in eo, qui nupsit ante edictum, & cui libe-

rum ius plene erat acquisitum, ut liberè adeo possit de bonis disponere, cum cesset d. reseruatione: ut diximus. in eo autem, qui post edictum secundo nubit, non cessat ratio legis; factum illud persequentis; & ex conditionis existentia reseruationem imponens.

Accedit, quod edictum distictè non renouet authenticam *in crim. C. de secundis nupt.* a consuetudine quam diximus, exclusam, & tantum veteritricis, aut nouercis, ex bonis prioris coniugis bene fieri; non autem liberis secundum matrimonij: ut hic accidit.

LIBER QVINTVS

De accusationibus.

RESPONSVM I.

De carceratione, & detentione clericorum.

1. Consulto faciend.

Quam tardo procedendum sit ad capturam, & carcerationem clericorum, factis declarat Bonif. VIII. in c. si

clericos. de sent. excom. in 6. & Conc. Trid. s. 25. c. 6. & diximus in Consult. can. de accus. consult. 2. & 4. De relaxatione autem, eosdem quoque clericos, inquit ibid. Bonif. si de parendo iuri, tibi fidei iussoriam d. deris cautionem, detinere non debes: nisi excessus enormitas, vel alia causa rationabilis, eos suaserit detinendos. excessus ergo enormitas detentionem permittit. & enormitas quidem Iudicis censurae relinquitur. *Spigel. in Lex. v. enorme.* sed Concilium Trid. praesius stringit d. c. 6. in

2. Ob excessus enormitatem.

3. Arbitrio iudicis?

verb. in atrocioribus delictis, depositionem aut degradationem requirentibus, vt grauissima tantum crimina spectare videatur. praeter crimen incontinentiae, de qua in decreto de concubinarijs, *scilicet c. 24. s. 25.* non ergo in crimine simplicis fornicationis. *vt decidit Rosa apud c. utos a Barbof. in Collect. DD. ad Can. Trid. d. c. 6. n. 40.*

Rationabilis etiam causa detentionem permittit: & haec ad censuram etiam Iudicis pertinet. & exempla dari possunt quae pro exceptionibus, quando relaxatio carcerati fieri non debeat, adferuntur à Menoch. *in arbit. cas. 303. n. 23. & seqq.*

Loquitur autem d. s. eosdem de captiuis, quorum adhuc causa agitur. *in verb. de parendo iuri &c.* nam postquam fuerint de crimine canonice condemnati, sub archa custodia detineri debent. cum in monasterijs non valeant custodiri. *ita c. ut fama. X. de sent. excomm. & crimina non debeant manere*

manere impunita. *ibid.*

Quare etsi in summo gradu non fuerint atrocita crimina, ob qua clericus sit incarceratus, & periculum sit ne fugiat, & iudicium eludatur; vt considerat Trid. d. c. 6. & d. c. si clericos & fragilis cautio videatur, quando videtur imponenda poena corporis afflictiua; arbitrio Iudicis relinquenda videtur, an relaxatio facienda sit. restringendum est tamen arbitrium, quantum fieri potest, ad terminos iuris communis. qui etiam hoc in casu fideiusforibus reos committunt. l. 1. 2. 3. D. de custod. & exhib. reor. l. eos. §. sup. r. bis. C. d. appell. optime deducit Menoch. d. cas. 303. n. 17. quanquam a communi contraria permittat non recedi. n. 21. & seqq. & sic constitutione regni Neapolitani relaxantur sub cautione fideiusforia accusati de criminibus, qua, si vera forent, non vltra relegationis poenam inferrent.

possit d. l. 4. in fin. vt in clerico ablatio beneficij esse infra, non supra poenam relegationis videatur. & sic non eadem est causa relegatum, qua deportatum in carcere retinendi, cum poena vna mortis censeretur, non altera. adeoque inaequalitas delictorum supponenda sit, vt non quod in hoc obtineat & in illo. deinde non idem in appellatione, quod in deportatione illa dicendum. quia ibi Princeps consultus de damnato, mox rescribere potest, quod mox exequendum sit. & sic in damnatis d. c. 21 fama confessis, notoriisque reisl. §. l. 3. verbo constes, D. de custod. reor. carcer obtinet: cuius poenam appellantes, quorum causa per appellationem illiquida, & ad statum litis contestatae reducta diu durare potest, non sic aequum est hanc ipsam carceris poenam ante supplicium sustinere. l. 3. in fin. D. de custod. reor.

Siquidem carcer inuentus est ad custodiam, non ad poenam. l. carcer. §. solent. D. de pan. tamen si iure canonico etiam pro poena infligitur; sed damnatis. c. quamuis. eod. in 6. carcer antea nihil poenae, praeter custodiam, debet habere. l. 1. C. de custod. reor. vt luce solari capti debeant vegetari, *ibidem*. non carcer subterraneus esse, non vincula, & compedes reis iniici. *ibid.* nisi ex rei enormitate: cuius censura, qualitatisque carceris, & compedum ad Iudicis arbitrium pertinet. Menoch. de arbit. cas. 305. vt & nonnumquam captiuus prohiberi potest, ne cui loquatur, aut scribat. Greg. Lupus. l. 6. tit. 29. p. 7. gloss. fin. sic statuta eccl. prouinciae Mechliniensis ad captiuos accessum non faciunt, antequam personaliter examinati fuerint. sed iusta huiusmodi prohibitionis causa esse debet, non in modum poenae ante damnationem imponi.

At iam hic damnatus ad exilium, custodia opus non habet: sed neque damnatus est ad carcerem.

10.

11. Quid de miso in exilium?

X 3

8. Quid in alia poena corporis afflictiua?

9. In relegatione post sententiam?

cerem, vt pœnâ loco in illo esse non debeat, controuertitur quidem, an quis de crimine inquisitus, ob quod relegari debeat, carcerari, & detineri debeat? Salgado de *prosect. reg. p. 2. c. 4. n. 166. 169. 211. in fin. 212. p. 1. c. 2. §. 3. n. 15. & seqq. p. 2. c. 4. n. 158. 159. Farinac. de carcerat. quest. 33. n. 38. 55. & meritò: ne fugiendo, tergiuersandoquæ iudicium fortè eludatur, quamuis alioquin qui sic fugit, ipsemet quasi voluntarium exilium præsumit: tamen cum in exilium damnatus est, eludi iam amplius per fugam iudicium non potest. & fuga ipsa pro exilio, & quasi executione sententiæ est: cui enim iâ homo ad exilium damnatum iudex à quo contendat detinendum esse in carcere, ne exulet? Nisi fortè vt carceris tædio beneficium resignet clericus, aut liti renuntiet? id quod Iudices inducit in laqueum censurarum. *clm. mult. de pœn.**

Quod ergo relaxatio ad arbitrium iudicis pertinet: *Menoch. d. cas. 303. Farinac. d. c. 9. §. 33. n. 71. 72. 73.* iniquum sanè videbitur plus pœnæ per carcerem lite aut appellatione pendente imponi, quam per sententiam sit impostum, aut imponi petatur: idque ab eo, qui eandem sustinet æquam esse, & in rem iudicatam abiuisse, aut saltem confirmandam esse.

Itaque vt carcerari, ita nec detineri debent clerici, nisi enormitas criminis, aut rationabilis causa suaserit. & tam secus detinens periculose peccat, quam incarcerans. de utroque d. c. si clericos agit, & comparare videntur verba eisdem quoque. *Vid. Farinac. & quos citauimus d. consult. 2.*

Adeoquæ cum iudex, à quo pro-uocatum est, ex delictis impositis iam vidit reum non nisi in exilium damnari posse, & is sub fide iussoribus petijt relaxari, emittere eum debuit: multoque magis iam dam-

natum ad exilium retinendum contendere non debuit: adeoque per sententiam dicendum videtur reum fuisse, & esse relaxandum. Neque Iudicem à quo excusat, quod reus non sit prosecutus coram illo petitionem relaxationis, sed appellauerit: debuit eum vel ex officio hoc facere. *l. 1. D. de castid. reor. Instructio criminal. quam citauimus d. consult. 4. & reo appellante vt consilio proposito in cap. si à Iudice de appell. in 6.*

Dixi, fuisse, & esse relaxandum, seu excarcerandum reum; vt loquitur rescriptum, si enim de præ-senti tantum excarcerandus dicitur, & de præterito nihil fuisse peccatum; controuersia non exi-gua est an causa principalis non manserit apud Iudicem à quo. *ex d. c. si à Iudice; & clausula rescripti cum annexis, totoque negotio principali non sit interpretanda secundum ius, c. causam. de rescript. adeoque tantum obtineat prout iuris, cum scilicet corrigitur sententia interlocutoria iudicis à quo, in qua re dissidere videntur *Ruinus conf. 114. n. 2. 3. & Marchelan. de commiss. 1. p. c. 21. n. 22. p. 2. de commiss. & null. c. 1. n. 40.* quando autem interlocutoria corrigitur d. clausulam totoque negotio principali vires suas exerere, non controuertunt partes, vel eo casu in principali causa delegatum fieri Iudicem competentem.*

Animaduertendum est autem sanctione Clementis VIII. 1600. *incip. Ad tollend. super controuersis iurisdictionibus* dum appellationem ab incarceratione permittit, vt verbo *indebita*, non nullum, adeoque si quid minus ex formula apicum iuris decretum esset, iusta tamen esset causa decreti; cessare nullitatis querelam: *ex Clementis VIII. conf. Incip. litum. sed et si obseruatis formulis, satis gravis tamen causa non sublit; sit indebita incarcerationio. vt cum non satis magnus est excessus, & qui non merca-*

12.
Carcerari
& detineri
quasi pa-
ria, & in
clericis ve-
tita, nisi sit
criminis
enormitas
aut ratio-
nabilis
causa sub
periculo
censuræ.

mereatur incarcerationem. & sic bene hic petitem est, non vt incarceration declaratur nulliter facta, sed persona excarceranda: saltem sub fide-iussoribus.

16.

Vt quamuis initio iusta fuerit causa incarcerationi, iustumque decretum; & postea non probatis criminibus, vel non grauissimis, aut ex temporis diuturnitate definit esse iusta detentio; rescripto locus fiat, & excarcerationi. & sic Trident. *f. 25. c. 6.* magis vtitur vocabulo detentionis, & custodia, quam carceris. quam & decentem esse iubet pro dignitate clerici, alioquin fit indebita, & locus est excarcerationi, saltem quoad modum, seu decentiam. sed verò hic simpliciter, cum nulla custodia amplius sit opus eius, qui in exilium est missus. & cessante sine cessante media. *Euerard. in loc. legal. ad fin.*

Itaque sentio apprehensionem, & incarcerationem, ex arbitrio & decreto Iudicis factam; validam fuisse: reum tamen exinde fuisse relaxandum, & esse.

RESPONSVM II.

De translatione captiuorum.

Super translatione captiuorum Criminalium Clemens VIII. anno 1600. *const. inc. ad tollend. super controuersijs iurisdictionibus* decreuit ar. 10 his verbis; *Causa appellationis pendente, appellans in eodem, quo reperitur, carcere permanebit, quo ad Iudex, ad quem appellatum est, visis actis, & causa cognita aliter decreuerit.* recedi hic nonnihil videtur à veteri iure, quo captiuus mittebatur ad superiorem, ad quem appellauerat, non expectato superioris decreto. *tit. C. de exhib. & transmittendis reis. l. 6. §. super his. l. minime. C. de appell. vnde & illud in actis Apostolorum c. 25. Fe-*

sti ad D. Paulum; *Cesarem appellati, ad Cesarem ibis: & c. 27.* cum centurione Iulio, & custodijs missus est in Italiam: humane autem tractans Iulius Paulum permittit ad amicos ire, & curam sui agere.

Itaque multo magis audiendus est Reus translationem petens, eamque suscipere offerens non tantum suo sumptu cum custodijs, Iudici arbitrijs; sed etiam pede ligato, siue cum vinculis: quod ius non admittit, nisi tamen captiuus clericus violentia hoc exigat, nec aliter. *c. vi. fama. in fin. X. de sent. excom.* quanquam fideiussores tantum exigant d. *f. super. d. l. minime.* & Ordinarius ad sumtum teneri interim videretur. *Choppin. de sac. pol. l. 2. t. 5. n. 15.*

Sed & d. sanctio loqui magis videtur casu quo ab incarceratione tantum est appellatum, nondum autem definitiue pronuntiatum, at hic post deuolutam causam incarcerationis, pronuntiatum est in causa principali; & Reus partu priuatus est, & in exilium missus. Itaque eius custodia vel presentia deinceps nihil opus est Iudici à quo prouocatum est, qui nihil interrogandum, aut cum eo tractandum amplius habet; iam officio perfunctus: sed de iure Iudex ad quem est appellatum.

Decreuit porro d. sanctio, vt reus in priori maneat carcere, donec superior Iudex aliud iusserit, sed vt nec is iubeat aliud, nisi *visis, inquit, actis, & causa cognita.* videnda ergo hic sunt acta, & cognoscenda causa; an captura rite facta sit, præijs sufficientibus indicijs (quam Trident. *f. 25. c. 6.* vocat informationem, sine qua est captura irrita. *German. Forget de person. eccles. l. 1. c. 42. Myns. cens. 5. obs. 69.* quamuis Romæ ex sola relatione satellitis Iudex clericum aliquando incarcerat. *Ant. Scarpus l. 5. in ris non scripti c. 13. n. 37.*) & an processum sit ad illam seruata forma. *qualiter & quando. X. de accus.*

3.
Qualiter
transfe-
rendus
captiuus?

Pendente
causa prin-
cipali vel
ea decisa?

5.
Decretum
translatio-
nis visis
actis, causa
que cogno-
ta.

1.
Fieri non
debet nisi
superiori
decernent.

2.
Secus quò
olim.

cus, à Concilio Trid. f. 24. c. 5. innouata: & si nihil appareat in forma peccatum, an æquitas tamen carcerationi nõ aduersetur, ex causa, vt si crimen non sit enorme d. 6. c. f. 25. Trid. c. si clericos. de sent. e. & in 6. & grauiorem pœnam exigens, quàm sit ipse carcer, & reus aduersus iudicia, seu summariam aut præparatoriam informationem testes producere pro sua innocentia velit.

Enimvero etsi acta videri, & causam cognosci velit sanctio, antequam super translatione quippiam decernatur, vt delictorum impositorum grauitas, verisimilitudo, transferendique necessitas expendatur: tamen cum hic interim iudex à quo processerit ad definitiuam, & pœnam imposuerit carere mitiorem, cessat necessitas videndorum actorum, cum iudicis sententia illius confessionem inferat, vt cessare possit carcer in eo, qui tam grauem pœnam non debeat expectare, quàm sit ipse carcer. l. 1. 2. 3. D. de cust. reor. neque enim remedia morbis debent esse grauiora, neque media perueniendi ad punitionem, ipsa punitione.

Lite autem principali pendente, cum super decreto vel executione incarcerationis tantum appellatum est, non eandem rationem habet translatio; quippe iudex prior habet adhuc quod reum interroget, audiat, causam instruat, ac ritè definiat. eoque merito sanctio ad eius translationem actorum inspectionem, & decretum exigit superioris.

De scismaticis, seu de seditiosis, & qui plebem colligunt.

RESPONSVM I.

Ad privilegia communia defendenda an liceat concitium auxilium implorare.

Ivre prohibitum est coetum facere, plebem colligere, clamoribus concitare, ad seditionem accendere: ita quidem, si dolo hæc fiant. nullum enim delictum esse intelligitur, vbi abeolus malus. vnde licet religionis causa coire l. 1. D. de collegiis illis, are campano populum conuocare, commonere ad poenitentiam, & vitam meliorem. & propterea lex qui cætu. D. ad legem Iuliam de vi publ. qui cætu, inquit, concursu, turba, seditione incendium fecerit, quique hominem dolo malo incluserit: dolum malum exigit, & titulus vim publicam seu finem coetus concurfus, aut turbæ malum, titulus vero Codicis, de seditiosis, & de his qui plebem contra rempublicam audere colligere, notabiliter addit, contra rempublicam: & lex capitalium s. silent. D. de pan. turbulenta acclamationes exigit: & lex l. D. ad legem Iuliam maiest. tenetur is, inquit, cuius opera, dolo, malo, quo armati homines ielis, lapidibusq; in urbe sint, commulantq; aduersus rempublicam, hominesque ad seditionem conuocentur, nec vllibi frequentius, quàm ad legem maiestatis doli mali sit mentio. vnde & Tuscus verbo seditio, concul. 98. seditio, inquit, est quando quis tractat facere proditionem, & nouitatem contra publicum, & bonum statum ciuitatis alicuius, præter Romanam: vel facere guerram, vel quid simile, non nuda cogitatione, sed perueniendo ad aliquem actum, puta faciendo conuersionem.

6.
Quibus nõ
ita opus
post causæ
principalis
definitio-
nem